

Ochrana dravcov na Slovensku, Trhová 54, 841 01 Bratislava, www.dravce.sk

Kvôli ľuďom takmer vyhynul, teraz s ich pomocou prežíva

Tlačová správa

26. septembra 2018

Sokol rároh, na území Európy zaradený do kategórie ohrozený, na Slovensku takmer vyhynul. Vďaka húževnatej a náročnej práci členov Ochrany dravcov na Slovensku sa u nás podarilo zachovať a postupne zvýšiť ich počet z niekoľkých párov na súčasný stav – 31 párov. Populácia najväčšieho z piatich druhov sokolov, ktoré na Slovensku hniezdia, je naďalej krehká a potrebuje pomoc odborníkov. Rovnako ako iné dravce, má sokol rároh v prírode nezastupiteľné miesto.

„Na začiatku 90-tych rokov 20. storočia západoslovenská populácia hniezdila ešte v lesoch Malých Karpát. Jedným z dôvodov, prečo sa ocitla v kritickom stave, bolo vykrádanie – zloději vyplienili každé hniezdo. V rokoch 1990 až 1995 sme s desiatkami študentov strážili hniezda posledných piatich párov 24 hodín denne. Kmene hniezdných stromov sme zabezpečili ostnatým drôtom, aby sa na ne vykrádači nedostali. Potrebovali sme množstvo špeciálne vyškolených dobrovoľníkov. Časovo a organizačne veľmi náročná akcia bola úspešná – zachránili sme posledné páry, ktoré vychovali mláďatká a populácia mohla prirodzene rásť. V podobne zlej situácii bol vtedy sokol rároh na východnom Slovensku,“ hovorí Jozef Chavko z Ochrany dravcov na Slovensku, ktorý sa výskumu a ochrane rároha venuje viac ako 40 rokov.

„V dôsledku masívneho odlesňovania rýchlo mizli prirodzené hniezdne biotopy, intenzívne poľnohospodárstvo a zánik pasienkov zas spôsobili úbytok významných druhov koristi – najmä sysľa pasienkového a chrčka. V priebehu niekoľkých rokov sa tak pôvodne lesný druh presunul na nížinu, blízko polí s dostatkom hrabošov, škorcov a ďalších poľných druhov. Tam, kde sa sokol naučil lietať za náhradnou potravou, **umiestňujeme a udržiavame búdky či hniezda**. Pozornosť zameriavame aj na zvýšenie kvality podmienok v krajine tak, aby sa **obnovili ich prirodzené potravné zdroje** – napríklad záchranou sysľa, ktorý je obľúbenou korisťou i orla kráľovského. Všetky energetické spoločnosti dlhodobo realizujú **opatrenia na minimalizáciu rizika** zásahov elektrickým prúdom či nárazov do elektrických vedení. Pri prevencii a **riešení prípadov nelegálnych aktivít** spolupracujeme s políciou. Základom je **pravidelný monitoring a výskum**, využívame napríklad aj vysielacky, **spolupracujeme s inými krajinami**. Na Slovensku i v Českej republike sa v minulosti vypustilo viac ako 300 mláďat z umelého odchovu do prírody, alebo sa priložili do hniezd divo žijúcich párov. Všetky mladé sokoly boli označené, podarilo sa potvrdiť prežitie iba jediného. Domnievame sa preto, že najdôležitejšia pre prežitie druhu je tzv. ochrana „in situ“ – teda v mieste výskytu. Navyše, usídľujú sa u nás jedince z Maďarska, kde je druh početnejší. Takže slovenská populácia a počet divo žijúcich párov môže rásť prirodzeným spôsobom,“ uvádza Chavko.

„Do roku 2011 počet hniezdných párov na Slovensku pomaly stúpala. Jediná sezóna s extrémne nepriaznivým počasím a mimoriadne nízkym počtom mláďat, prenasledovanie (odstrely, otravy) a iné negatívne faktory spôsobili, že už 6 rokov počet hniezdných párov stagnuje. V roku 2018 sa na hniezdnej populácii podpísala aj znížená početnosť drobných zemných hlodavcov – na celom Slovensku hniezdilo len 31 párov, ktoré vyviedli 85 mláďat. Práve preto je dôležité, aby ochrana sokola rároha bola naďalej v centre našej pozornosti. Zlepšenie podmienok pre sokola rároha na Slovensku podporuje i Európska komisia prostredníctvom projektu [LIFE Energia](#), vďaka nemu sa nebezpečné úseky elektrických vedení ošetrujú takými prvkami, aby si ich vtáky včas všimli a vedenie nadleteli. Nelegálnymi aktivitami sa zas zaoberá medzinárodný projekt [LIFE PannonEagle](#). Výsledkom našej práce je poznanie tohto nádherného dravca a udržanie populácie na takej úrovni, aby mohla prosperovať. Dovoľujeme si tvrdiť, že bez doterajšieho enormného úsilia by sokol rároh na Slovensku už vyhynul,“ uzatvára Lucia Deutschová z Ochrany dravcov na Slovensku.

Doplňujúce informácie:

- Všetko o záchrane sokola rároha na Slovensku a konkrétnych aktivitách sa dozviete, keď si pozriete [film](#).
- Na území Slovenska dnes pravidelne hniezdi päť druhov sokolov, najväčším z nich je sokol rároh. Zároveň za posledné dve desaťročia prešiel azda najvýraznejšou zmenou hniezdneho prostredia i zloženia potravy.
- Sokol rároh je jediným z našich druhov dravcov, kedy majú nohy aj ozobie šedo-modrú farbu, čo vždy platí u mláďat. Postupom času sa farba mení, dospelé jedince majú nohy aj ozobie žlté.
- Význam zachovania zvyškovej populácie sa potvrdil pri viacerých druhoch, spočíva najmä v udržaní genetickej väzby k lokalite. Tá ich viaže k návratu, majú k tomuto historickému miestu vzťah. Ako náhle sa vytratí posledný jedinec, úlohou je vrátiť prakticky vyhynutý (teda úplne vymiznutý) druh, čo je omnoho náročnejšie, niekedy už aj nemožné. Slovenská populácia je dotovaná jedincami maďarskej, podstatne početnejšej populácie. Z výsledkov krúžkovania sme zistili, že u nás hniezdia aj maďarské vtáky. To môže prispieť k zlepšeniu statusu tohto druhu, keďže je zrejmé, že sa stredoeurópske populácie vzájomne podporujú. Základnou podmienkou je však zachovať kľúčové druhy potravy a zabezpečiť hniezdne príležitosti vo vhodných biotopoch.
- U nás sa podarilo zachovať a postupne zvýšiť populáciu z niekoľkých párov na súčasný stav vďaka húževnatej a náročnej práci súčasných členov občianskeho združenia Ochrana dravcov na Slovensku, Jozefovi Chavkovi (predseda združenia, výskum a koordinácia opatrení v západnej časti krajiny) a Jánovi Liptákovi (oblasť východného Slovenska). Na východe prispieva k ochrane sokola rároha významnou mierou aj Jozef Mihók. Tím spolupracovníkov je samozrejme omnoho väčší, všetkým patrí vďaka.
- V rámci projektu LIFE Energia sme pre sokola rároha vyrobili a na vhodné lokality umiestnili 55 búdok. V Gemerskej Hôrke sme zachránili populáciu sysľa pasienkového pred vyhynutím, tento rok sa tu koncom leta 2018 tešilo z kosenej plochy bežmála 100 sysľov. V Hrhove sa za tri roky našej práce populácia zdvojnásobila, na spásaných a kosených plochách sme odhadli 240 jedincov. Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, rovnako pracoviská Štátnej ochrany prírody SR, poskytli starostlivosť niekoľkým zraneným sokolom rárohom, ktoré sa vďaka okamžitej a profesionálnej opatere vrátili späť do prírody.
- Správnym hospodárením sa podarilo vzkriesiť populácie sysľa na Záhorí, na Muránskej planine i v Slovenskom krase.

Viac o projekte LIFE15NAT/HU/000902 Ochrana orla kráľovského znížením mortality spôsobenej človekom v Panónskom regióne sa dozviete na webovej stránke www.imperialeagle.eu/sk, o projekte LIFE13 NAT/SK/001272 ENERGIA na www.lifeenergia.sk. Projekty sú podporené Európskou úniou v rámci programu LIFE a významnou mierou prispievajú k zlepšeniu podmienok kritériových druhov vtákov v územiach siete Natura 2000.

